

Różnica między FIFO a LIFO w wycenie zapasów

Igor Kyrzewski · 06.11.2025 · Księgowość – JDG, Księgowość – Spółki

Kluczowe punkty:

- **FIFO (First In, First Out):** Zakłada, że najstarsze towary (kupione pierwsze) są sprzedawane pierwsze – to jak kolejka w supermarkecie, gdzie pierwszy klient bierze pierwsze produkty.
- **LIFO (Last In, First Out):** Zakłada, że najnowsze towary (kupione ostatnie) są sprzedawane pierwsze – jak w magazynie, gdzie bierzesz z góry stosu, a nie z dołu.
- **Główna różnica:** FIFO lepiej odzwierciedla realny obrót towarami i jest prostsze w Polsce dla małych firm (JDG), podczas gdy LIFO może obniżać zysk w czasach rosnących cen, ale nie jest stosowane w polskim PIT dla JDG.
- **Wpływ praktyczny:** FIFO zazwyczaj daje wyższy zysk i podatek w inflacji; LIFO – niższy. W Polsce preferuj FIFO lub średnią ważoną, by uniknąć problemów z US.

Co to jest FIFO?

FIFO to metoda, w której koszty zakupu starych towarów przypisujesz do sprzedaży jako pierwsze. Przykładowo: Kupiłeś 10 koszulek po 10 zł w styczniu i 10 po 15 zł w marcu. Sprzedajesz 15 szt. – koszt: $10 \times 10 \text{ zł} + 5 \times 15 \text{ zł} = 175 \text{ zł}$. Łatwe do śledzenia, pasuje do sezonowych biznesów.

Co to jest LIFO?

LIFO oznacza, że do sprzedaży bierzesz koszty najnowszych zakupów. W tym samym przykładzie: Sprzedaż 15 szt. – koszt: $10 \times 15 \text{ zł} + 5 \times 15 \text{ zł} = 225 \text{ zł}$ (cały najnowszy zakup + część starszego). To może "ukryć" wyższe koszty, obniżając zysk, ale w Polsce nie jest dozwolone dla PIT w JDG – lepiej unikać.

Kiedy wybrać którą metodę?

W Polsce dla JDG (jednoosobowa działalność) FIFO jest zalecane – proste i zgodne z prawem. LIFO tylko dla dużych firm na pełnej rachunkowości. Wybór wpływa na podatek: w rosnących cenach FIFO podnosi dochód (wyższy PIT), LIFO go obniża.

Szczegółowe omówienie różnic między metodami FIFO i LIFO w kontekście wyceny zapasów w działalności gospodarczej

Wstęp do metod wyceny zapasów

W księgowości, zwłaszcza w firmach handlowych czy usługowych z magazynem, metody FIFO (First In, First Out) i LIFO (Last In, First Out) służą do określenia, które koszty zakupu towarów przypisać do sprzedaży, gdy nie śledzisz fizycznie każdego produktu. To kluczowe dla obliczania kosztów uzyskania przychodu (KUP), zysku i podatku PIT w Polsce. Wybór metody wpływa na bilans firmy, deklarację PIT-36 i nawet składki ZUS (poprzez dochód). W 2025 r., zgodnie z Ustawą o PIT (art. 22-24), dla jednoosobowych działalności gospodarczych (JDG) preferowane są FIFO lub średnia ważona – LIFO jest dopuszczalne tylko w pełnej rachunkowości dla dużych podmiotów (obróć >2 mln EUR). Mechanizmy te zapobiegają "utracie" kosztów między latami, ale ich różnice mogą zmienić Twoje rozliczenie o setki złotych. Poniżej krok po kroku wyjaśniamy różnice, z przykładami i tabelami, opartymi na wytycznych Ministerstwa Finansów.

Podstawowe założenia i mechanizmy

- **FIFO:** Symuluje naturalny obrót – towary kupione pierwsze wychodzą pierwsze (jak mleko w lodówce, które psuje się szybciej). Koszty sprzedaży = najstarsze partie. Zapas końcowy wyceniany po najnowszych cenach.
- **LIFO:** Zakłada, że sprzedajesz najnowsze zakupy (jak w hurtowni, gdzie nowe partie kładziesz na wierzch). Koszty sprzedaży = najnowsze partie. Zapas końcowy po starszych, tańszych cenach.
- **Wspólne cechy:** Obie metody używane w ewidencji magazynu (KPiR lub programie księgowym); wymagają inwentaryzacji na koniec roku (31 grudnia). W Polsce LIFO nie wpływa na VAT (netto), ale na PIT – tak.

Różnica staje się widoczna w czasach inflacji (rosnące ceny): FIFO "wypycha" stare, tanie koszty do sprzedaży, co podnosi zysk; LIFO "wypycha" drogie koszty, obniżając zysk.

Praktyczny przykład porównawczy

Założmy JDG handlująca elektroniką: W 2025 r. kupujesz 100 słuchawek:

- Styczeń: 50 szt. po 20 zł/szt. (1000 zł).
- Maj: 50 szt. po 30 zł/szt. (1500 zł).
- Sprzedaż w grudniu: 70 szt. (przychód 2800 zł, zakładając marżę).

Obliczenia kosztów sprzedaży:

- **FIFO**: Pierwsze 50 szt. po 20 zł (1000 zł) + 20 szt. po 30 zł (600 zł) = **1600 zł kosztów**. Zysk: $2800 - 1600 = 1200$ zł. Zapas końcowy: 30 szt. po 30 zł = 900 zł.
- **LIFO**: Ostatnie 50 szt. po 30 zł (1500 zł) + 20 szt. po 20 zł (400 zł) = **1900 zł kosztów**. Zysk: $2800 - 1900 = 900$ zł. Zapas końcowy: 30 szt. po 20 zł = 600 zł.

Wynik: FIFO daje wyższy zysk (o 300 zł), co oznacza wyższy PIT (ok. 36 zł więcej przy 12% stawce). LIFO obniża podatek, ale w Polsce dla JDG nie możesz go użyć – ryzykujesz korektę US.

Wpływ na rozliczenia podatkowe i ZUS w Polsce

- **PIT-36**: W załączniku PIT/B (poz. 52) koszty towarów = zapas początkowy + zakupy - zapas końcowy. FIFO przenosi droższe zapasy do następnego roku (wyższy koszt w przyszłości); LIFO – tańsze (niższy). Dla JDG FIFO jest standardem – LIFO tylko w RZiS dla spółek.
- **ZUS**: Obniża podstawę składek (dochód po kosztach) – LIFO dałoby niższy dochód (oszczędność 9% na zdrowotnej, ok. 27 zł w przykładzie), ale nielegalne dla JDG. W kwietniowym rozliczeniu 2026 r. różnica wpływa na zwrot/dopłatę.
- **Inflacja i trendy**: W rosnących cenach (jak 2025 r., prognoza 3-4%) FIFO zawyża dochód bieżący (wyższy PIT), LIFO go minimalizuje – dlatego LIFO popularne w USA, ale w UE (w tym Polsce) rzadkie ze względu na dyrektywę 2013/34/UE.

Zalety, wady i praktyczne wskazówki

- **Zalety FIFO:** Proste, zgodne z realiami (towary nie psują się "w nieskończoność"), łatwe w US; przenosi wyższe koszty do przyszłości.
- **Wady FIFO:** W inflacji wyższy PIT bieżący.
- **Zalety LIFO:** Ochrona przed inflacją (niższy zysk), ale...
- **Wady LIFO:** Skomplikowane śledzenie, nielegalne dla JDG w PIT – grozi 75% sankcją karną-skarbową.
- **Wskazówki dla JDG:** Wybierz FIFO w KPiR (kol. 10); używaj Excela lub wFirma do automatu. Inwentaryzuj co kwartał, by unikać korekt (do 15 dni po). Jeśli obroty rosną – rozważ średnią ważoną (prostsza niż LIFO). Konsultuj z księgowym – w 2024 r. MF wydało 2000 interpretacji ws. metod.

Podsumowując, FIFO to "bezpieczny wybór" dla polskich JDG – prosty i zgodny z prawem, podczas gdy LIFO to narzędzie dla dużych firm w specyficznych warunkach. Różnica sprowadza się do kolejności kosztów: stara vs. nowa, co zmienia zysk o 10-30% w zmiennych cenach. Wdrożenie FIFO minimalizuje ryzyka, a symulacje w programie księgowym pomogą przetestować scenariusz.